

МАҲАЛЛАДАРДА “БЕШ МУҲИМ ТАШАББУС” ЛОЙИҲАЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ХУСУСИЯТЛАРИ

Алимов Бектимур Кайнбергенович
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар
Маҳкамаси ҳузуридаги Бизнес ва
тадбиркорлик олий мактабининг
Қорақалпоғистон Республикаси
худудий филиали бош мутахассиси
+998 93.362.2444

Сўнгги йилларда мамлакатимизнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётига ёшларни фаол жалб қилишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Уларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий янгиланишларга дахлдорлик туйғусини шакллантириш ҳамда барча соҳалардаги ислохотлар жараёнига фаол жалб қилиш, ёшларнинг долзарб муаммоларини ҳал этиш давлат органлари ва ташкилотлари олдидаги муҳим вазифага айланмоқда. Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини қўллаб-қувватлаш, бўш вақтини мазмунли ташкил этиш борасидаги ёндашув тўртта асосий принципни ўз ичига олади:

1. Ёшларнинг келиб чиқиши, эҳтиёжлари, маданий, жисмоний, маънавий ва бошқа омилларини инобатга олган ва уларни ҳурмат қилган ҳолда ёшлар маъқул кўрадиган жойларда улар билан мулоқотларни ташкил этиш;
2. Таълимнинг экспериментал турлари ёрдамида ёшларнинг билимлари, амалий ва юмшоқ кўникмалари, сиёсий фаоллигини оширишга сармоя киритиш;
3. Муаммолар ечимига қаратилган ёшларнинг жамоавий ҳаракатларини қўллаб-қувватлаш орқали уларнинг сиёсий иштирокини оширишга мотивация бериш;
4. Ёшларга ўзларини турли сиёсий ролларда синаб кўришлари учун етарли шароит яратиш орқали уларнинг сиёсий жараёнларга жалб қилинишини таъминлаш.

Юқоридаги принципларнинг ҳар бири, биринчи навбатда, ёшларнинг бўлғуси лидерлар (қарор қабул қиладиган шахслар) ҳамда ижтимоий-сиёсий жараёнларнинг фаол иштирокчилари сифатида шаклланишларига хизмат қилади. Ёшлар инновацияларнинг динамик манбаи, ижодий кучи бўлиши мумкин. Тарихан улар ҳокимият кучи ва иқтисодий имкониятларни тўғри тақсимлаш борасидаги салоҳияти ёрдамида кўп бора сиёсий тузилмалардаги муҳим ислохотларнинг катализатори бўлган. Бугунги кунда мамлакат аҳолисининг 18,9 млн. нафари ёки 54 фоизини 30 ёшгача бўлган ёшлар ва

болалар ташкил этади. Улар Республиканинг 9349 та маҳаллаларида истиқомат қиладилар. Ёшлар билан ишлашнинг янгича бошқарув механизмларини маҳаллабай жорий этиш, улар билан ишлашнинг вертикал тизимини яратиш, ёшлар муаммоларини бевосита маҳаллаларда ҳал этиш, таълим муассасаларида маънавий-маърифий ва тарбиявий ишларнинг самарадорлигини янада ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 19 январдаги “Маҳаллаларда ёшлар билан ишлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чоратadbирлари тўғрисида”ги Қарори билан барча маҳаллаларда ёшлар етакчилари лавозими жорий этилди. Ёшлар етакчиларига мазкур Қарор билан юкланган асосий вазифалар қаторида қуйидагиларни қайд этиш лозим:

–маҳаллаларда ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш, миллий халқ ўйинлари ва спорт турларини ёшлар орасида оммалаштириш, “Беш муҳим ташаббус” лойиҳалари, ёшлар фестиваллари ва бошқа маданий-маърифий тадбирларни амалга ошириш;

–ёшларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш, иқтидори, истеъдоди ва ташаббусларини рағбатлантириш ҳамда ҳаётда ўз ўринларини топишларига кўмаклашиш;

–ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ҳамда уларнинг интеллектуал жиҳатдан камол топишини ва маънавий ривожланишини таъминлаш. Юқоридаги вазифаларни амалга оширишда жойларда ҳар бир маҳалла кесимида “Ёшлар баланси” шакллантирилиши, шунингдек, давлатнинг кўмаги ва эътиборига алоҳида эҳтиёжи бор ёшлар билан индивидуал ишлаш тизимини ташкил этиш мақсадида “Ёшлар дафтари”га киритилиши, натижада ҳар бир маҳалланинг ёшлари билан манзилли ишлар дастури шакллантирилиши белгиланган.

Маҳалладаги “Ёшлар дастури” учта асосий бўлимдан иборат:

1) “Ёшлар дафтари”га киритилган ёшлар билан манзилли ишлаш (кредит, субсидия, моддий ёрдам олишига кўмаклашиш, 13 турдаги ёрдам олишга тавсиянома бериш, тўлов-шартнома маблағлари қоплаб берилишини таъминлаш ва б.);

2) “Ёшларнинг бўш вақти – етакчининг иш вақти” тамойили асосида маҳаллада ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этишга қаратилган тадбирларни амалга ошириш;

3) Ёшларга оид инфратузилмани яхшилаш борасидаги таклифларни ишлаб чиқиш ва бошқалар. “Ёшлар дастури”нинг иккинчи бўлимидаги тадбир ва лойиҳалар икки йўналишда ташкил этилади: биринчиси – анъанавий йилда икки маротаба ўтказиладиган беш босқичли “Беш ташаббус олимпиадаси”нинг биринчи – маҳалла босқичини ташкил этиш, иккинчиси – ёшларнинг қизиқишидан келиб чиқиб турли маданий тадбирлар, спорт мусобақалари,

интеллектуал ўйинлар ва бошқа тадбирларни тизимли ҳар ҳафтанинг маълум кунлари доимий равишда турнир шаклида ўтказиб бориш.

Мазкур механизм ёшлар етакчиларининг “Беш муҳим ташаббус” доирасидаги тадбир ва лойиҳаларни амалга оширишда амалий тажрибасини оширишга, ёшларда бу тадбир, мусобақа, турнир ва лойиҳаларда иштирок этиш кўникмаларини шакллантириш, улар орасида энг иқтидорлиларини рағбатлантириш ва истеъдодини юзага чиқаришга, касбий маҳоратини оширишга ёрдам беради. Беш босқичли “Беш ташаббус олимпиадаси” Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 2019 йил 19 март куни ёшларга эътиборни кучайтириш, уларни маданият, санъат, жисмоний тарбия ва спортга кенг жалб этиш, уларда ахборот технологияларидан фойдаланиш кўникмаларини шакллантириш, ёшлар ўртасида китобхонликни тарғиб қилиш, хотин-қизлар бандлигини ошириш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилишида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида ташкил этилмоқда. “Беш ташаббус олимпиадаси” ўз ичига қуйидаги босқичларни қамраб олади:

1-босқич: маҳалла босқичи – унда маҳалладаги мавжуд барча кўчаларда яшовчи ёшлар ўртасида кўчалараро мусобақалар ўтказилиб, ғолиблар аниқланади ва маҳалла номидан кейинги босқичга йўл олади;

2-босқич: сектор босқичи – унда ҳар бир сектор кесимида маҳаллаларнинг ғолиблари (ғолиб жамоалари), яъни ҳар бир секторда жойлашган барча маҳаллалардан ғолибликни қўлга киритган ёшлар ўртасида мусобақалар ташкил этилади, ғолиблар кейинги босқичга йўлланма олади;

3-босқич: туман (шаҳар) босқичи – унда тўртта секторда ғолиб бўлган ёшлар (ёшлар жамоалари) туман (шаҳар) кесимида беллашади ва ғолиблар кейинги босқичга йўлланма олади;

4-босқич: ҳудудий босқич – унда туман (шаҳар) босқичида ғолибликни қўлга киритган ёшлар беллашадилар ва ғолиблар кейинги босқичга йўлланма олади;

5-босқич: республика босқичи – унда ҳудудий босқичда ғолибликни қўлга киритган ёшлар иштирок этади ва якуний босқич ғолиблари аниқланади. “Беш ташаббус олимпиадаси” доирасида маданият, санъат, жисмоний тарбия ва спорт, АКТ, китобхонлик ва интеллектуал ўйинлар йўналишида қатор йирик танлов ва мусобақалар ўтказилиши кўзда

тутилган. Хусусан: Биринчи ташаббус ёшларнинг мусиқа, рассомлик, адабиёт, театр ва санъатнинг бошқа турларига қизиқишларини оширишга, истеъдодини юзага чиқариш мақсадида апрель-май ойларида ташкил этилаган анъанавий Бўзатов туманидаги “Республика ёшлар овози” фестивалида 10 ёшдан 30 ёшгача бўлган 223 мингдан зиёд ёшлар бахшичилик, анъанавий ижро, эстрада

ва опера йўналишлари бўйича 3 та ёш тоифасида иштирок этди. Танловнинг маҳалла босқичлари жорий йилнинг 4-5 апрель кунлари, сектор босқичи 8-9 апрель кунлари кастинг кўринишида ташкил этилди. Танловнинг Республика босқичи май ойида Қорақалпоғистон Республикаси Бўзатов тумани ҳамда Нукус шаҳрида ўтказилди. Фестивалнинг мукофот жамғармаси қарийб 2 млрд. сўмни ташкил этди. Танлов ғолиблари ҳар бир ёш тоифа ва танлов йўналиши бўйича қуйидагича рағбатлантирилди:

- Биринчи ўрин совриндорлари 50 млн.сўм;
- Иккинчи ўрин совриндорлари 30 млн. сўм;
- Учинчи ўрин совриндорлари 20 млн. сўм.

Республика босқичида иштирок этган қолган барча иштирокчилар 10 млн. сўм пул мукофоти билан рағбатлантирилди.

Биринчи ташаббус доирасида апрель-июнь ойларида маҳаллалар ва олий таълим муассасалари талаба-ёшлари ўртасида анъанавий “Қувноқлар ва зукколар” танлови ўтказилди. Танлов ғолиблари пул мукофотлари билан рағбатлантирилди.

Иккинчи ташаббус ёшларни жисмоний чиниқтириш, уларнинг спорт соҳасидаги қобилиятини намоён қилишлари учун зарур шароитлар яратиш, ёшлар ўртасида оммавий спортни ривожлантириш мақсадида маҳалладаги ёшлар ўртасида спортнинг 9 та тури: футбол,мини-футбол, волейбол, енгил атлетика, стритбол, шахмат ва шашка,стол тенниси ва “Street workout” турлари бўйича спорт мусобақалари ўтказилади. Мусобақалар 16 ёшдан 30 ёшгача бўлган ёшлар орасида беш босқичда, 7 ёшдан 15 ёшгача бўлган ёшлар орасида эса икки босқичда (маҳалла ва туман (шаҳар) босқичида) ўтказилади.

Учинчи ташаббус аҳоли ва ёшлар ўртасида компьютер технологиялари ва интернетдан самарали фойдаланишни ташкил этиш бўйича ёшлардан келиб тушган таклифларни инобатга олган ҳолда “Киберспорт” мусобақаси ташкил этилади.

Тўртинчи ташаббус ёшлар маънавиятини юксалтириш, улар ўртасида китобхонликни кенг тарғиб қилиш бўйича тизимли ишларни ташкил этиш бўйича “Зукко китобхон” интеллектуал ўйини, “Ёш китобхон оила” ҳамда “Мушоира” танловлари ўтказилди Маҳалладаги ёшлар етакчиси республиканинг чекка ҳудуд ва овулларида истиқомат қилаётган ёшлар орасида лойиҳа тарғиботини амалга оширади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Ёшлар ишлари агентлиги расмий веб- сайти www.yoshlar.gov.uz.
2. Ўзбекистон ёшлари портали www.yoshlarportali.uz.
3. “Беш ташаббус олимпиадаси” веб-сайти www.beshtashabbus.uz.

4. Давлат статистика қўмитасининг расмий веб-сайти www.stat.uz.
5. Youth, political participation and decision-making. UN Youth Report.
6. <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youthpoliticalparticipation.pdf>.__